

ПАРАЎНАЛЬНЫ АНАЛІЗ БЕЛАРУСКІХ І РУСКІХ ФРАЗЕАЛАГІЗМАЎ: СЕМАНТЫЧНЫ І КУЛЬТУРНЫ АСПЕКТ

Бруснева Л.А.

Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт інфарматыкі і радыёэлектронікі
г. Мінск, Рэспубліка Беларусь

Албут А.А. – старшы выкладчык

У дадзенай рабоце праведена параўнанне беларускай і рускай культур праз прызму фразеалагізмаў, якія адлюстроўваюць нацыянальныя каштоўнасці, традыцыі і менталітэт абедзвюх нацый. Фразеалагізмы, як важны элемент мовы, з'яўляюцца не толькі лексічнымі адзінкамі, але і культурнымі маркерамі, якія перадаюць жыццёвы досвед і светапогляд народа.

Фразеалагізмы займаюць асаблівае месца ў любой мове, бо яны адлюстроўваюць культурныя, гістарычныя і сацыяльныя аспекты жыцця народа. У рускай і беларускай мовах фразеалагізмы нясуць у сабе глыбокі сэнс, які адлюстроўвае менталітэт, каштоўнасці і традыцыі абедзвюх нацый.

Беларуская і руская культуры маюць шмат агульнага, аднак у той жа час яны ўтрымліваюць і ўнікальныя асаблівасці, якія знаходзяць адлюстраванне ў фразеалагічным багацці мовы. Фразеалагізмы, што ўжываюцца ў кожнай з гэтых моў, могуць быць як аналагічнымі, так і адрознымі, што адкрывае шырокія магчымасці для параўнальнага аналізу.

Гэтая работа ставіць за мэту даследаваць фразеалагізмы ў беларускай і рускай мовах, акцэнтуючы ўвагу на іх семантычнай структуры, стылістычных функцыях і культурных значэннях. Параўнальны аналіз фразеалагізмаў дапамагае выяўляць як агульныя рысы, так і адметнасці ў моўным адлюстраванні жыцця абедзвюх нацый.

У рамках даследчай працы мы разгледзелі некалькі ключавых аспектаў: 1) класіфікацыя фразеалагізмаў па тэматычных групах; 2) аналіз семантыкі кожнага фразеалагізма; 3) параўнальны аналіз аналагічных выразаў у абедзвюх мовах. Такім чынам, выяўлены не толькі моўныя асаблівасці, але і культурныя і гістарычныя кантэксты, якія стаяць за гэтымі выказваннямі. Такім чынам, даследаванне спрыяе больш глыбокаму разуменню не толькі моўных механізмаў, але і культурных сувязей паміж беларусамі і рускімі.

Мы размеркавалі фразеалагізмы (паводле [1]) на тры групы: ідэнтычныя фразеалагізмы (аднолькавыя ў рускай і беларускіх мовах): *ад а да я – от а до я, гладзіць па галоўцы – гладить по головке, з іголачкі – с игопочки*; з аднолькавым значэннем: *вушы аб'есці – прожужжат уши, адправіцца да Абрама на піва – отбросить коньки, варона загуменная – олух царя небесного*; унікальныя для беларускай мовы: *абяцанка-цацанка, авохці мне, баранчык божы, як Піліп з канпель*.

Было выяўлена, што ідэнтычныя фразеалагізмы сведчаць пра агульныя вытокі славянскіх моў, блізкасць біблейскіх і еўрапейскіх вобразаў, а таксама падобныя бытавыя рэаліі. Яны пацвярджаюць, што беларусы і рускія доўгі час існавалі ў адзіным культурным полі, дзе ацэнка дагледжанасці (*з іголачкі*), паслядоўнасці (*ад а да я*) або методык выхавання (*гладзіць па галоўцы*) была агульнай. Аналіз выразаў з аднолькавым значэннем, але рознай вобразнасцю, паказвае на ідыяматычнасць кожнай мовы, уласцівы мовам і культурам каларыт і самабытнае творчае мысленне. Так, у беларускім фразеалагізме можна ўбачыць з'яднанне біблейнага вобраза Абрама, узятага пасля смерці ў нябеснае царства за пакорлівасць і адданасць Богу, і пашыранага ў яўрэйскім асяроддзі імені гаспадара карчмы [2]. Такім чынам, далікатная, сакральная тэма нібыта зазімляецца

згадкай месца вясёлага баўлення часу. Самабытныя сродкі выражэння агульных фразеалагічных сітуацый і ўнікальныя ўстойлівыя выразы – этналінгвістычны моўны код, які выконвае функцыю ідэнтыфікацыі і трансляцыі пэўных ведаў пра свет, паводзін, сістэмы каштоўнасцей і поглядаў.

Такім чынам, нягледзячы на агульныя карані і блізкасць культур, адрозненні паміж рускімі і беларускімі выразамі прыкметныя і шматгранныя. Гэтыя адрозненні фарміруюць унікальныя культурныя ідэнтычнасці кожнага народа.

Спіс выкарыстаных крыніц:

1. Лепешаў, І. Я. Слоўнік фразеалагізмаў : у 2 т. / І. Я. Лепешаў. – Мн. : Бел. Эн. 2008.
2. Лепешаў, І. Я. Этымалагічны слоўнік фразеалагізмаў / І. Я. Лепешаў. – Мн. : Бел. Эн. 2004. – 448 с.